

ОСОБЛИВОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ НЕОФІЦІЙНОЇ СТАТИСТИКИ ДЛЯ ОЦІНКИ СИТУАЦІЇ З ОПЛАТОЮ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

Анотація. Офіційна статистика ринку праці в Україні дає неповну і зміщену оцінку ситуації на ринку. Запізнення публікації офіційної статистики не дозволяє орієнтуватися на неї при моніторингу стану ринку. Статистику по заробітним платам публікують також основні сайти пошуку роботи в країні. Особливості оцінки ситуації на ринку на підставі інформації сайтів пошуку роботи розглянуті в цій роботі.

Ринок праці в Україні погано описується офіційною статистикою. Вона запізнюється при фіксації змін ринку на термін від 1-2 місяців до півроку і року. Велика частка ринку праці діє в сірій зоні, яка законодавчо не фіксується. В офіційну статистику не потрапляють співробітники, які отримують заробітну плату в конвертах. Для України поширена практика, коли підприємства показують у звітності не всіх найманих працівників або істотно занижують фонд оплати праці.

Крім того, особливості збору і агрегування даних в рамках офіційної статистики не завжди дозволяють говорити про ринок праці об'єктивно [1]. Оцінка рівня оплати праці на ринку здійснюється на підставі постійного моніторингу роботодавців юридичних осіб та їхніх відокремлених підрозділів із штатом понад 10 осіб [2]. При цьому, частина ринку, яку створює малий бізнес, розглядається частково або не розглядається зовсім.

Зміщеність оцінок стану ринку праці і запізнювання статистики викликають необхідність звернення до інших джерел даних для моніторингу ситуації з оплатою праці на ринку праці України. Ними можуть виступати дані основних інтернет-майданчиків пошуку роботи в країні.

У сучасну епоху діджиталізації, пошук найманих працівників і зміна роботи здобувачами здійснюється переважно он-лайн. На сайтах для пошуку роботи розміщують вакансії роботодавці, озвучуючи плановану заробітну платню. Здобувачі викладають резюме і показують свої зарплатні очікування. Дані формуються в реальному часі. Публікація узагальнених даних здійснюється теж з мінімальним запізненням.

В Україні он-лайн майданчики для пошуку роботи представлені сервісами Work.ua, Rabota.ua, HeadHunter (hh.ua), ua.jooble.org, jobs.ua, trud.ua і багатьма іншими. В процесі пошуку висококваліфікованих фахівців рекрутери також часто використовують соціальну мережу linkedin.com. Існують також вузькопрофесійні портали для пошуку роботи, наприклад, як портал пошуку роботи для фахівців ІТ галузі djinni.co.

Слід врахувати, що не всі майданчики є репрезентативними для оцінки загальної ситуації в країні в силу недостатньої географії і обсягів охоплення користувачів. Велика частина вакансій і резюме проходить через два робітних сайту: Work.ua та Rabota.ua. Узагальнені оцінки оплати праці на ринку публікуються на постійній основі тільки сайтом Work.ua (4-5 публікацій в місяць). Узагальнена статистика по сайту Rabota.ua з'являється епізодично, що не дозволяє її використовувати для моніторингу ринку праці на постійній основі.

Про репрезентативність оцінок стану оплати праці за даними робітних сайтів говорить кількість вакансій і резюме, що проходять через сайт. Так кількість вакансій, що проходять через Державний центр зайнятості, за січень 2020 р. склала 68 тис. 81 вакансію [3]. У той час, як середня за рік кількість нових вакансій і резюме, що публікуються на Work.ua протягом тижня становить близько 43,5 тис. вакансій і 62,7 тис. резюме [4].

Платне розміщення вакансій на сайтах Work.ua, Rabota.ua дозволяє говорити про достовірність подання зарплатних очікувань на цих сайтах.

Робітні сайти на відміну від офіційної статистики характеризують останні тенденції зміни заробітних плат на ринку. Офіційна статистика показує рівноважну ціну на працю в минулому. Статистика робітних сайтів характеризує поточний ринок праці. Тобто дає відомості про очікування ринку з боку основних суб'єктів трудових відносин (роботодавців і найманих працівників) і прогнозу оцінку рівноважної ціни «угоди».

Наявність двох оцінок пропонованої на ринку заробітної плати (середньої ціни за вакансіями та середньої ціни за резюме) дозволяє запропонувати для використання при оцінці тенденцій зміни ринку праці показник різниці очікуваної і пропонованої оплати праці на ринку. Аналіз цього показника пропонується проводити за аналогією зі спредом, який формується курсами продавця і покупця для іноземної валюти. Збільшення спреду говорить про зростання напруженості і невизначеності на ринку праці.

Оцінки заробітних плат по вакансіях і резюме на обох робочих сайтах значно перевищують оцінки середньої заробітної плати в рамках офіційної статистики. В середньому за 2016-2019 р. оплата праці на Work.ua вище офіційної середньомісячної заробітної плати на 12%. Оцінки заробітних плат на Rabota.ua за 2016-2018 рр. перевищують офіційну середню на 30%.

Таким чином, розширення джерел аналітики ринку праці за межі офіційної статистики дозволить поглибити і розширити розуміння поточної ситуації на ринку, краще відстежувати зміни економічної активності на ньому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Івахненко О. В. Анализ различий в применение обобщающих статистических характеристик для оценки оплаты труда на макроуровне / О. В. Івахненко Сучасні проблеми моделювання соціально-економічних систем : матеріали VIII міжнародної наук.-практ. Інтернет-

конф. 1-10 квітня 2016 р. – Бердянськ : Видавець Ткачук О.В., 2016. – 138 с.
Укр. мова, рос. мова, англ. мова. ISBN 978-617-7291-55-7 - С. 105-108.

2. Інструкція зі статистики заробітної плати: Режим доступу:
http://ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/spr/spr_01.pdf

3. Открытые данные государственной службы занятости. Режим доступа:
<https://www.dcz.gov.ua/publikaciya/2-dani-shchodo-kilkosti-zareyestrovanyh-bezrobotnyh-ta-kilkosti-zareyestrovanyh-vakansiy>

4. Сайт поиска работы Work.ua. Режим доступа: <https://www.work.ua>

MPSES M-XIII